

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

42. An si alter coniux non cogitat intrare Religionem, possit adhuc duobus primis mensibus non reddere debitum, alteri petenti? Et in dicto casu, quando quis ante matrominij consummatione[m] vult ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

per sit decifum, five aliqua mora fit elapfa, habet eandem vim, & operatur eundem effectum, fimò refpectu matricis, qua recipit, & habet virtutem attrahendi illud, parum refert, quòd parum, vel paucum difter à loco toto: nam experientia teftè inveniunt eflè, fœminam virginem in balneis, matrice attrahente fœmen ibi cafu decifum, abfque apertione clauftri concepiffe. & idè multò certius concipiet vxor, ftatim ac incontinenti fœmen per carnalem copulam intra fuum vterum recepit. Deinde illa iniuria repulfio, extrahendo à vafe fœmen receptum, vt iniuriam repelleret fibi à marito factam, qui intra bimeftre opreffit illam, non tendit contra maritum iniuriantem, dato cafu, quòd talis iniuria effer vxori illata, (quod tamen non credo): fed contra prolem innocentem ex fœmine illo generandam, & idè eflè iniufta: nemo enim potefl repellere iniuriam fibi factam, iniuria afficiendo eum, qui talis iniuriæ nullo pacto caufa efl. Ad argumentum adductum à Sanchez refpondet poftèa Texeda n. 128. cuius fententiæ ego libenter adhareo.

Sup. hoc lege Ref. not. feq. & ex eorum doctrina inferre potes, quid pro hac dif. fic. fentire debeas.

3. Sed hîc oritur quæftio, an intra bimeftre poffit maritus vxorem inuitam cognofcere abfque peccato mortali, dato, quòd de ingredienda Religione non cogitet. Et negatiuè refpondet Gloffa in cap. Coniuges. 2. q. 2. verb. Primum. Sylueft. verb. Debitum. q. 1. caufa 4. Rofellam ibid. n. 2. Armilla n. 5. & plures referens Sanchez lib. 2. dif. 24. n. 15. Poncius lib. 9. c. 9. n. 7. Sed ego contrarium puto. Dico igitur, maritum vxorem comprimentem intra prædictum tempus bimeftre, non peccare mortaliter: quia à tempore initi matrimonij rectè, & benè habet ius in corpus fœminæ vxoris fuæ: ergo illa vtendo vi, non peccat mortaliter. Antecedens conceditur ab omnibus, & confequens oflendo: quia nemo vtendo re propria, & iure fuo peccat: etfi aliquibus fequatur iniuria.

4. Obicitur: Intra illud bimeftre poterat fœmina illa, Deo infpirante, deliberare de meliori ftatu, & ad Religionem tranfitum facere: ergo vir vi opprimens vxorem, & auferens ab illa poteflatem iftam, peccat mortaliter. Refpondeo, quòd in textibus à Sanchez adductis non imponitur præceptum, vt coniugati per bimeftre abftineant à copula: fed duntaxat permittitur illis, vt intra bimeftre poffint abftinere, vt deliberent de meliori ftatu, atque ita nulum præceptum maritus tranfgreffus efl.

5. Nec obflar dicere, quòd illud bimeftre non folum conceditur, vt cogitâs de ingreffu Religionis poffit interim de eo deliberare; fed etiam vt interim præparet neceffaria ad folemnitatè nuptiarum; ac vt fponfus eò chariorem habeat fponfam, quòd diutius eam defiderauit. Nam refpondeo negando, bimeftre ob alias caufas concedi in iure: etenim, eum ius expreflè det rationem, cur eos duos menses cõcedat, fine fundamento alias rationes excogitamus. Et certè cum fponfalia folet præcedere matrimoniũ, facile interim neceffaria ad folemnitatem præparari poffunt, vt etiam communiter fit; & diuturnior negatio fponfæ potefl facilè fieri ante cõtractas nuptias. Quare concludendũ efl, eum, qui non cogitat ingredi Religionè, ftatim ac fit cõtractus, teneri reddere alteri. Et idè hanc fententiam contra Sanch. præter Texedam vbi fuprà, n. 130. tener etiam Caflr. Palaus ro. 3. dif. 3. punct. 2. §. 5. n. 7. Coninch de Sacr. dif. 26. dub. 4. n. 46. & Marr. Perez de matr. dif. 20. fecl. 5. n. 12. qui etiã optimè notat, quòd quamuis tranferit bimeftre ante confummationem, volenti ingredi Religionem irrogari iniuriam, fi vi comprimat ad confummationem, quando ftatim ac ab ipfo petitur debitum, vult Religionem ingredi, quia ei licet ingredi ftatim. Nã, quantumcũque tempus elapfum fit à matrimonio

Sup. hoc in duabus Ref. feqq. quæ tamen ambæ funt fub vno tantũ num. Ref. 42.

cõtracto, modò non fit confummatum, five iure, five iniuria id contigerit, vtraq; pars habet ius ingrediendi Religionè, modò id ftatim faciat. Concludendum efl igitur, vt probaui, hoc bimeftre folum conceditur coniugatis, qui animũ habent Religionis capere de Ducor: quia à puncto cõtracti matrimonij tenentur coniuges fibi inuicem reddere debitum, nifi iure pontificio ob bonum Religionis aliquo tẽpore hæc obligatio fufpendatur. At nullis aliis coniugatis inuenitur fufpenfa, nifi iis, qui de Religionis ingreffu tractat, vt conflat ex cap. Ex publico de cõtra. con. agat. vbi hoc bimeftre, & non alibi inuenitur conceffum: ergo, &c. Non nego tamen fententiam Sanchez Poncij, & aliorum fuam habere probabiliter.

R E S O L. XLII.

An fi alter coniux non cogitat intrare Religionem, poffit adhuc duobus primis mēfibus non reddere debitum, alteri petenti?

Et in dicto cafu, quādo qui ante matrimonij confummationem vult Religionem ingredi, poffit poffit emitti ante annum probationis exactum, & intra dictum bimeftre? Ex part. 4. tract. 4. & Milic. Rel. 131.

§. 1. Negatiuè refpõdet Coninch de Sacr. dif. 16. dub. 4. concl. 1. n. 46. Hurtado mal. de matr. dif. 8. dif. 8. n. 29. & alij, quia ex vna parte ius ac ius fit cõtractus matrimonij, traditur dominium corporis alteri, & ex altera parte in c. 7. de cõtra. con. ingat. tantum conceditur tempus cogitandi & volenti ingredi religionem vt ingrediatur; ergo qui non cogitat ingredi Religionem ftatim ac fit cõtractus, tenetur reddere debitum alteri petenti.

2. Verũ affirmatiuam fententiam docet Præpofitus in 3. part. vbi infra, Sanchez tom. 7. lib. 2. dif. 24. num. 5. & poft illum Baillius Pontius de matrim. lib. 9. cap. 9. num. 7. vbi fit ait. Obferuandum efl eius temporis fpacio poffe vti coniugis, etiam non habeant animũ ingrediendi Religionem, ea enim tempore non tenetur alter alteri reddere debitum, fed licitè negat. Ita ille, & hanc fententiam probabilè eflè fateatur Coninch vbi fuprà.

3. Sed hîc obiter oritur difficultas, an in fuprà dicto cafu, quando quis ante matrimonij confummationem vult Religionem ingredi, poffit poffit emitti ante annum probationis exactum, & intra dictum bimeftre? Affirmatiuè refpondet Nauarrus c. 16. n. 27. ex dif. c. 7. vbi obligatur coniux intra dictum tempus ad Religionem tranfire, vel ad coniugium redire: petranfire autem ad Religionem intelligi videtur profiteri, quia in c. 14. eod. m. titulo fupponitur, tranfitu ad Religionem diffolui matrimonium, & tamen non diffoluitur ingreffu, fed poffit, ergo, &c. & hanc fententiam probabilè eflè, etiam vbi Concilium Tridentinum efl receptum, tenet Ioannes Præpofitus in 3. part. D. T. loma 9. 5. de indifolubilitate matrimonij, dub. 6. n. 47. Sed ipfe cum communi Doctorum fententia contrarium docet, nempe coniugem bimeftri completo non teneti profiteri, fed fatisfacere ingrediendo Religionem, & tempore folito profitemdo; vide Sanchez, Baillium, Coninch & Hurtado locis citatis.

Sequitur fub hoc eodemque numero Ref. 42. eadem quæftio, videlicet, an coniux, que non intendit Religionem ingredi, tenetur intra bimeftre reddere debitum alteri petenti?

Et notatur, quòd fi fponfa duodennis intra bimeftre tranfeat ad Religionem, tenetur fponfus fpeculare vltimè ad annum sextimum decimum fponfæ, donec proficiat.

ANTON
Opera
Tom. 10
E III

tur; & si intrat in Religionem S. Francisci de Paula usque ad annum decimum octavum. Ex part. 10. tr. 14. & Misc. 4. Ref. 24 alias 22.

Sop. hoc in annotatione præterita.

§. 1. Affirmatiuam sententiam docet Bordonus in *Miscellaneis* decis. 244. Quia per Matrimonium ratum statim transfertur dominium corporis in alterum Coniugem; maximè posita voluntate non ingrediendi Religionem. Tùm quia priuilegium per non usum perditur, Gloss. cum Doctor. in cap. Cum uenissent. de Constitur. Tùm quia cessante causa cessat effectus, ex vulgatis iuribus; causa illius bimestris est, ut Coniux deliberet, an velit ingredi Religionem, sed non vult ingredi: ergo illud bimestre cessat. Tùm quia ad perdendum illud priuilegium bimestris sufficit, semel deliberasse non ingredi, ne sit nimis molestus parti; sicut enim possibile est, quod animum non ingrediendi potest mutare in melius, ita etiam esse potest, quod de meliori in minus mutet, redeundo iterum ad primum propositum; idèd ne sit Coniugi alteri otiosus, & videatur abuti priuilegio, prudentius est asserere, priuilegium illud euanescente per primum propositum non ingrediendi Religionem.

2. Sed alij penes Sanchez cum ipso negant; quorum sententiæ tanquam probabiliori accedo; & tenet nouissimè Leandrus de Sacram. tom. 2. tr. 11. §. 9. disp. 5. quæst. 25. qui etiam quæst. 23. docet hoc bimestre ad deliberandum de Religionis ingressu continere omnes, & solum illos dies, quo menses qui tunc iuxta temporis occasionem, ut in kalendario occurrunt, continent. Ex quo fit, non posse determinatè definiti quot dies, & non amplius debeat bimestre continere; cum ex dictis constet, posse fieri, ut alicui plures dies, alteri pauciores contingant. Nam si uerbi gratia, quis Matrimonium contraxit prima die Ianuarij, habebit solummodò quinquaginta, & nouem dies ad deliberandum de Religionis ingressu, propter eos duos menses longiores. Et nota hanc resolutionem esse valde utilem ad sciendum, quando coniuges negantes sibi debitum peccent: & quando si sponsus cogat sponsam, non possit illa amplius Religionem ingredi.

3. Et tandem hæc obiter animaduerte, quod si sponsa duodennis intra bimestre transeat ad Religionem, tenetur sponsus expectare usque ad decimum sextum annum sponsæ, donec profiteatur; & si intraret in Religionem Sancti Francisci de Paula, usque ad annum decimum octavum; ut bene aduertit Basiliius Pontius, de marr. lib. 9. cap. 9. n. 2. & 3. Henriquez lib. 12. c. 5. num. 8. lrr. E. notat sic fuisse decretum in Regia Cancellaria Vallisoletæ, in quam ite-

RESOL. XLIII.

An filij nati ex fornicario concubitu habito à sponso, vel sponsa de futuro, sint naturales an spurij? Ex part. 9. traç. 7. & Misc. 2. Ref. 70.

§. 1. Contra Sanchez, esse spurios, constanter affirmat Texeda in *Theol. mor.* tom. 2. lib. 4. tr. 3. contr. 1. num. 33. quia illa fornicatio, quamuis non sit adulterium perfectum, est tamen imperfectum: nam sponsa de futuro nõ est soluta, sed desponsata, id est, alteri fide astricta, cui reuera promisit fidelitatem seruare, à qua recedere fas non est, neque durante eo statu potest ad nuptias transire: & idèd filij ex eo nati adulterini sunt; loquendo de adulterio imperfecto: & propterea, quia attentio iure canonico, soli illi filij dicebantur naturales, qui ex vna concubina

Tom. 14

domi retenta procedebant; inter quem, & inter quam tempore conceptionis, aut natiuitatis filij nulum erat impedimentum ad contrahendum, ut decidit Innocentius III. in cap. Nisi cum pridem. §. Persona. de renunc. & affirmat Menoch. de arbit. lib. 1. cons. 4. casu 396. & Salyc. in *Praxi crimin.* cap. 14. part. 35. Anton. Gomez lib. 11. Tauri, num. 91. ergo, si inter sponsam, & riualem suum erat impedimentum ad contrahendum, filij ex eo concubitu nati, sunt illegitimi.

2. Obicit Sanchez: Tempore conceptionis poterant parentes, sponsalibus non obstantibus, matrimonium validè contrahere, quamuis non absque culpa: ergo filij nati ex sponsis de futuro per fornicationem sunt naturales. Respondetur, sufficere sponso habere impedimentum, ut ad nuptias transire non possint, ut filij nati ex illis, per copulam fornicariam nasci dicantur, & sint adulterini; & idèd l. Si uxor. in princip. ff. ad leg. de adulter. conceditur facultas sponso, ut possit accusare de adulterio eubantem cum sponsa de futuro: ex quo constat, talem concubitum esse adulterinum, imò si sponsus de futuro reperiret Clericum cum sponsa sua de futuro, quamuis illum percutiat; liberatur ab incurfione excommunicationis, ut ibi dicitur: quia in ea fornicatione cum sponsa de futuro reperitur enormis iniuria sponso illata; & illa fornicatio potest dici alieni thori violatio.

3. Sed, his non obstantibus, ego sententiæ negatiuæ, quam docet Sanch. adhaereo, cui etiam adhaeret Coninch de Sacram. disp. 22. dub. 1. n. 7. Guttier. de marr. cap. 1. n. 22. & Castr. Palaus tom. 6. disp. 1. punct. 7. n. 10. Basil. Pontius lib. 11. c. 2. n. 7. Molina de iust. tr. 2. disp. 167. & alij. Quia sponsalia de futuro solum impediunt, ne licitè matrimonium celebretur; at celebratum non annullant; & consequenter filius procedit ex habitibus ad validè matrimonium contrahendum. Ergo est naturalis, & non spurius.

4. Nec obstant rationes contrariæ: nam, esto, illius filius ex coitu sacrilego sit genitus, & ex parentibus impeditis ad legitimè contrahendum: quia tamen sacrilegium illud, & illud impedimentum non annullant matrimonium contrahendum; ea de causa filius inde genitus non est spurius. Cum uerò lex Tauri disponit, filios naturales debere procedere à parentibus, inter quos iustè absque dispensatione matrimonium esse poterat, uerbum illud, *iuste*, intelligi debet, id est, *validè*. Præterea, non solum ex solutis, sed etiam ex matrimonio ligatis, potest filius illegitimus nasci: si enim parentes impediti essent petere, neque obligati reddere, ut contingere posset, cum alter illorum Professionem in Religionem emisserit ex alterius consensu, & in illo statu filium procreassent, illegitimus, & spurius reputandus esset: quia procedit ex coitu sacrilego, & à personis aliàs inhabilibus ad validè contrahendum, si de facto matrimonium non esset contractum. Sic post alios antiquiores Azorius 2. part. Instit. moral. lib. 2. cap. 6. §. 8. circa finem. Suarez tom. 5. de irregular. disp. 50. sect. 2. n. 5. Sanchez, alijs relatis, lib. 9. de marr. disp. 8. m. 5.

RESOL. XLIV.

An sponsalia inter impares valeant, ut inter faminam nobilem, & virum ignobilem? Et an, quando ex matrimonio contrahendo scandalum timetur, inter consanguineos, debeat index illud impedire? Idem est dicendum, quando est timor probabilis pessimi exitus, ut adq. capitalis inter ipsos contrahentes.

G B 3 E